

MUISTOJEN KIRPPUTORIT

JURI NUMMELIN &
ELINA TEERIJOKI

Muistojen kirpputorit

Juri Nummelin ja Elina Teerijoki

Muistojen kirpputorit

Kustantamo Helmivyö

Turku 2023

Juri Nummelin ja Elina Teerijoki: *Muistojen Kirpputorit*

ISBN : 978-952-7469-23-1

Painopaikka: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Lukijalle

Tämä kirja on pitkäaikaisen kirppisrakkauden — ja myös pitkän parisuhteen — tulos: olemme koonneet yhteen erilaisia kirpputoreja käsitteleviä tekstejämme ja kirjoittaneet uusia muisteluksia. Samalla kirja on yhteinen satavuotissyntymäpäivälahja.

Kirjan avaava nimitexti on Elinan essee Jurille vuonna 2022 tehdystä 50-vuotisjuhlakirjasta. Sen jälkeen tulee tietopuolisia tekstejä julkaisematta jääneestä kirpputoriaiheisesta tietokirjasta, jota suunnittelimme kymmenisen vuotta sitten Ajatus Kirjojen kustannustoimittajan kanssa. Emme tuolloin kuitenkaan päässeet riittävään yhteisymmärrykseen kirjan linjasta ja toteutustavasta. Näitä tekstejä kirjassamme ovat Jurin kirjoittamat esseemäinen “Kirpputorit ja shop-pailu” ja tietoisut kirpputorien historiasta sekä Elinan kirjoittamat ohjeet livekirppiksen pitämiseen sekä tavaroiden onnistuneeseen ostamiseen kirppiksiltä; ne löytyvät liitteenä kirjan lopusta. Yli jäivät vanhentuneiksi tuomitut ohjeet eri kirpp-

pistavaroiden, kuten vhs-kasettien, korjaamisesta.

Näiden jälkeen tulee tätä kirjaa varten kirjoittamiamme tekstejä omista kirppismuistoistamme eri kaupungeissa. Varhaisimmat muistot ovat 1970-luvulta. Loimaata käsittelevä yksittäinen teksti on puolestaan kirjoitettu aiemmin mainittua kirjaprojektiaa varten. Kirjoitimme vastaavan tekstin myös Kemistä, mutta sitä ei tätä teosta tehtäessä enää löytynyt. Raumaa ja Saloa kuvailevat tekstit on myös kirjoitettu uutta kirjaa varten.

Näiden jälkeen tulee kaksi journalistisempaa tekstiä. Aamulehden Valo-liitteeseen tehty kuvaus Pirkanmaan kirppisreissusta on ilmestynyt vuonna 2005. Loimaan Katrilli-kirppikselle ja Turun Pelastusarmeijaan sijoittuvaa lehtijuttua puolestaan tarjottiin Helsingin Sanomien Kuu-kausiliitteeseen. Teksti ei kuitenkaan syystä tai toisesta kelvannut julkaistavaksi, vaikka siihen oli myös hienot Susanna Majurin ottamat kuvat, jotka eivät tietääksemme ole koskaan nähneet päivänvaloa.

Kolmas osio ”Kirppismatkat” koostuu teksteistä blogiin, jota pidimme vuodet 2011–2016. Blogiin kirjattiin ylös erilaisten kirppiksille suuntau-

tuneiden matkojen raportteja. Kirppisreissuja on ollut ainakin kolmenlaisia: laajoja usean eri kaupungin kesäreissuja, yhden tai kahden kunnan alueelle tehtyjä niin sanottu iskuja, joissa on käyty läpi keskeiset kirpputorit, tai työ- tai muita matkoja, joiden ohessa on käyty seudun kirpputoreja läpi. Osa teksteistä on yhdessä kirjoitettuja, osa on jommankumman yksin kirjoittama, jolloin tämä on pyritty merkitsemään tekstin oheen.

Kirppismatkojen teksteihin pitää tietenkin suhtautua aikansa tuotteina: suurta osaa mainituista kirpputoreista (tai muista kohteista, kuten ravintoloista) ei ole enää olemassa. Tekstejä ei ole tältä osin pyritty täydentämään, sillä kyse on kuitenkin muistoista. Tekstit kertovat, minkälaista vaivaa on pitänyt nähdä löytääkseen kiinnostavia kehittyvien maakuntien pikkukirppiksiä. Toisaalta kyse on samalla ollut kotimaanmatkailusta, jossa voimme ilman väärää vaatimattomuutta sanoa olevamme edelläkävijöitä, kun vasta koronaepidemia teki kotimaanmatkailusta kiinnostavaa ja haluttua pitkän tauon jälkeen.

Blogiteksteissä oli tietenkin paljon kuvia ostetuista tai paikan päällä nähdyistä tuotteista tai liikkeiden julkisivuista. Nämä on kirjaan otetuista

teksteistä otettu pois, samoin on pyritty poistamaan tai muuttamaan viittaukset kuviin.

Kirjaa tehdessämme olemme huomanneet, että kirpputorin käsite ei ole aivan selvä. Olemme tässä laskeneet mukaan ainakin kolmenlaiset kirppikset: pöytä- eli livekirppikset, joissa myyjät ovat itse paikalla, hyllykirppikset, joihin tavara jätetään myyntiin, ja hyväntekeväisyyskirpputorit, joihin tavara tulee lahjoituksina sisään, ja myynnillä katetaan toiminnasta tulevat kulut ja voitto käytetään hyväntekeväisyyteen. Viimeksi mainittuja ovat ainakin Pelastusarmeija, Fida, Kontti ja UFF, vaikka monet pitävätkin esimerkiksi UFF:ia käytettyjen vaatteiden kauppaketjuna. Myös kierätyskeskuksia olemme käsitelleet teksteissä, sillä ne eivät toimintatavaltaan eroa hyväntekeväisyyskirpputoreista. Suomessa on ollut myös yksityishenkilöiden pitämiä lahjoitusten varassa toimivia kirpputoreja, mutta niitä ei oikein voi sanoa hyväntekeväisyyskirppiksiksi, kun rahat ovat saattaneet jäädä myyjälle itselleen.

Muistojen kirpputorit tallentaa sitä muutosta, jota yritimme Kuukausiliitteeseen tarjotussa jutussa hahmottaa: hyväntekeväisyyskirppisten

katoaminen ja niiden korvautuminen hyllykirppiksillä, joissa tavara on aina uudempaa ja tylsempää ja joissa kriittinen kirppistelijä näantyy jatkuvan tavaravuon alla. Huutonet, Tori.fi, Facebook-kirppikset ja merkkivaatteisiin erikoistuneet verkkokaupat ovat nekin muuttaneet kuviota, kun kaupankäynti on alkanut tapahtua virtuaalisesti. Samalla ilmaiseksi saatavien tavaroiden määrä on räjähtänyt käsiin erilaisten niin sanottujen roskalavaryhmien ansiosta. Saman ilmiön kääntöpuolena voi nähdä SPR:n Kontin ja vastaavien kirpputoriketjujen kehittymisen aiempaa tavaratalomaisemmiksi.

Omistammekin kirjan kaikille unohtuneille ja pölyisille hyväntekeväisyyskirpputoreille, joita Suomesta sentään vielä jonkin verran löytyy!

Turussa toukokuussa 2023

Juri Nummelin & Elina Teerijoki

PS. Muistathan myös teokset Muistojen divarit ja Muistojen divarit 2!

Johdanto:

Muistojen kirpputorit

Tunnen vain yhden ihmisen, joka minun tavallani herkistyy sen edessä, että kirpputorilla on kotitekoista saippuaa pula-ajalta.

Minulla ja Jurilla on samantyyppinen suhde menneeseen, kadotettuun ja esineisiin.

Nostalgian käsite on vaikea hyväksyä omakseen, mutta jostain sellaisesta on kyse. Toki voi miettiä, voiko kokea nostalgiaa sellaista aikaa ja kulttuuria kohtaan, jota ei itse ole ollut kokemassa, mutta tätä keskustelua on käyty useammin Radio Nostalgian kuin kirpputoriesineiden äärellä.

Lakkautetut kaupat, kioskit, rautatieasemat herättävät kaihoa. Se, kun rapatusta seinästä erottuu haaleana vanha maalattu mainosteksti. Ovenkahvat, joissa on lakkautetun pankin logo.

Jotain samaa on vanhoissa esineissä. Ne ovat irti alkuperäisestä yhteydestään, jota voi usein vain arvailla. Esineet paitsi kertovat menneestä elämästä, myös sisältävät pieniä yllätyksiä. Kuka

on lukenut Loimaalla tai Sysmässä amerikkalaisia kioskipokkareita, ja miten hän on saanut niitä sinne 1960-luvulla? Miten 1950-luvun tanssiaispuku on säilynyt 70 vuotta päätyäkseen lopulta myyntiin Kemiön lähetystupaan kolmella eurolla?

Kirpputori on satunnaisesti koottu arjen museo, ei liian harkittu, liian suunniteltu, liian kuratoitu. Se on kerroksellinen – ja mitä kerroksellisempi, sen parempi.

Juuri satunnaisuus kiehtoo kirpputorin valikoimassa. Kirpputori koostuu irtopaloista. Voimme vain arvailla, miksi juuri ne ovat siellä. Mieli kuvitus herää.

Mukana on ripaus erilaisuuden ja erottautumisen kaipuuta. Ikean mustavalkoraitainen, niin sanottu blogimatto jää koska tahansa kakkoseksi sille Laitilan Kirppiksen vintiltä löydetylle 1950-luvun villamatolle, joka parin kaltaisansa kanssa raahattiin kotiin bussilla, matkaseurana 1-vuotias rattaissaan. Kotona on käytössä arvuutteleikin muoto: muistatko, mistä tämä on ostettu?

Kirpputori ei kuitenkaan ole sellainen museo, johon aika olisi pysähtynyt. (Eikä museoidenkaan

tietenkään ole tarkoitus pysäyttää aikaa, vaan kertoa eri ajoista.) Kirpputorit itse, koko kirpputorikulttuuri on muutoksessa, joka virtaa toisaalla hitaammin, toisaalla nopeammin.

Jo parikymmentä vuotta sitten uusissa kirpputoreissa alkoi näkyä siistin myymälän trendi. Ryjäkasoista haluttiin siirtyä *kierrätystavarat-aloihin*; tätä nimeä käytti aikoinaan Pelastusarmeija, joka nykyisin on nimennyt kirppiksensä vielä karneammin iCareiksi.

Tämän kehityksen myötä kirppikset ovat eriytyneet. Mitä ammattimaisempi kirpputori on, sitä tarkemmin sitä hoidetaan. Ääriesimerkkejä ovat kaupunkikeskustojen lastenvaatekirppikset, jotka on sisustettu trendikkäästi ja joissa valikoima on erittäin kuratoitu. Toisesta päästä löytyvät harvan vapaaehtoisjoukon voimin pyöritetyt syrjäkylien pikkupuodit, usein SPR:n osaston tai jonkun seurakunnan kirppikset, jotka ovat auki ehkä muutaman tunnin viikossa.

Ryjäkasakirppikset ovat ehdottomasti se jatkumon kiinnostavampi pää. Muistojeni keskeinen kirpputori on Loimaan seurakunnan kirpputori Katrilli. Juri löysi sen tiedot puhelinluettelosta, kun kesällä 2001 etsimme hauskaa päivä-

retkikohdetta, johon pääsisi julkisilla kulkupeleillä. Hyppäsimme Loimaan junaan ja ällistyimme.

Katrilli oli suuri vanha liiketalo Loimaan keskustan laitamilla, lattiasta kattoon täynnä vuosikymmenten aikana kertynyttä vauraan maaseutupaikkakunnan tavaraa. Likainen se ei ollut, mutta sekainen sillä vastustamattomalla tavalla, joka saa ottamaan selville, mitä pinojen välistä ja hyllynaluslaatikoista löytyykään. Kaivoimme itsemme näännyksiin.

Tarkkaan en enää muista, mitä kaikkea ostimme, mutta Katrillin valikoima tuntui kattavan koko 1900-luvun historian. Takimmaisissa huoneissa oli vanhaa maatalousesineistöä ja puusukasia, leninkivalikoimasta löytyi 1940-lukua ja sitä uudempaa, paljon kotitekoista, jopa kotikutoisia kankaita. Niiden alle löytyi maalaiskauppalan rouvien ja neitien salaisempia aarteita, Silon ja Atlaksen valmistamia nailonisia alusasuja, Perho-Liivin luullisia korsetteja. 1970-luvun puuvillakankaiden printit loistivat kukkaketona kodintekstiileissä. Lelulaatikosta löytyi bakeliittia ja varmaan myös kuttaperkkaa – häpeäkseni myönnän, etten tunnista sitä kovin hyvin.

Loimaalla oli 2000-luvun alussa kaksikin suur-

ta hyväntekeväisyyskirppistä, Katrillin lisäksi helluntaiseurakunnan LKA, joka sittemmin muuttui Fida-ketjun osaksi. Myös LKA sijaitsi suuressa vanhassa puisessa liiketalossa keskustan liepeillä. Vanhan kauppakadun entinen loisto oli kuin talletettu näihin kirpputoreihin. LKA:n yläkerrassa oli suuri kirjaosasto, sivuhuoneita varastolaatikkoineen, joita sai kyllä tutkia siististi. Yläkerrassa oli myös osa vaatteista - en tiedä oliko vintin retro-osasto vahingossa muodostunut vai tarkoituksella koottu, mutta vaatteiden keski-ikä mitattiin useissa vuosikymmenissä.

Katrilli lopetti toimintansa vuonna 2006 tai 2007, Fida muutamaa vuotta myöhemmin. Olemme usein miettineet, mitä kaikelle sille tavaralle tapahtui. Joutuivatko tavarat kaatopaikalle? Vaikka itsekin haimme Katrillin loppuunmyynnistä viisi kassillista tavaraa, kaksi vanhaa kirjoituskonetta ja vauvanvaunut (meillä ei ollut tuolloin vauvaa), se oli häviävän pieni murto-osa runsaudesta.

Usein toivoisi, että edes joillain kirppiksillä aika olisi pysähtynyt tai että se virtaisi hyvin laiskasti, takertuen tahmeasti virrassa seisovan nilkkoihin, jättäen jälkeensä mutaa ja leväsuikaleita.

Että jostain vielä löytyisi vanhan ajan kirppis, runsaudensarvi ja Graalin malja, vuosikymmenten läpi virtaava roinan Tonava. Mutta ne käyvät kovin vähiin.

Vaikka vanhat esineet lähtökohtaisesti miellyttävät meitä molempia, olemme välillä eri mieltäkin esineistä. Etenkin 1980–1990-lukujen esteetiikka koskettaa meitä eri tavoin.

1980-luvun ranskalainen astiasarja Arcoroc Octime on puhuttanut usein. Pitäisikö niitä ostaa talteen? Kerran ostin lasikantisen Octime-sokerikon, mutta siihen se jäi. Sarjan *momentum* saattoi mennä jo, kahdeksankulmaiset mustat lautaset on nähty lifestyle-jutuissakin jo.

Vaatemuodissa usein kammottavimmalta näyttää 15 vuoden takainen tyyli. 20 vuotta vanha on jo suodatettu vintagena uudelleen käyttöön. Sisustuksessa sykli on pitempi – vasta nyt alkaa 1990-luku pilkahdella. Kirpputoreilta sitä tyyliä saisi helposti, mutta vielä siihen ei tee mieli koskea.

Pitäisikö seurata sitä periaatetta, että esine, joka näyttää nyt kauhealta, on seuraavaksi trendikäs? Entä jos ei kestä katsoa sitä juuri nyt: os-

taako ja tallettaa vintille, kunnes se alkaa näyttää vetoavalta? Tai lopulta vuosien jälkeen todeta, että esine ei vielääkään kosketa itseä eikä ketään muutakaan, ja luopua siitä vähin äänin?

1990-luvusta ei enää ole kymmentä vuotta, vaan kolmekymmentä, mikä säännöllisesti hämmästyttää, kun sitä pysähtyy ajattelemaan. Ja mitä enemmän vuosia kuluu, sitä kaukaisemmiksi jäävät 1990-luvun koiranoksennuskuosiset sohvut. On mahdollista, että huomaan vielä joskus pitäväni niistä.

Joka tapauksessa: kirpputorilla on oltava monenlaista tavaraa, monenlaisia tyylejä, monenlaisille ostajille ja kiinnostuneille. Ostaminen ja esiin saaminen omaan käyttöönsä ei ole kirpputorin lainkaan ainoa merkitys, vaan tärkeää on myös nähdä, tutustua ja ihmetellä: tällaistaikin on olemassa! Tai: tätä en lainkaan muistanut!

Toki olemme ostaneet paljon kaikenlaista. Kun odottelimme Turun junaa Leppävaaran asemalla palatessamme Päijät-Hämeeseen suuntautuneelta kirppiskierrokselta, mukanamme oli seitsemäntoista erilaista kassia ja pussia.

Moni paheksuu tavaraa. Karsiminen, konma-

Muistojen kirpputoreissa Juri Nummelin ja Elina Teerijoki sukeltavat lähetystorien, hyllykirppisten ja kierrätyskeskusten kiehtovaan maailmaan ja kaivavat esille unohdetut aarteet ja erikoisimmat löydöt.

Kirjaan on koottu Nummelinin ja Teerijoen kirpputoriaiheisia artikkeleita ja muita kirjoituksia eri lähteistä, mutta sitä varten on myös kirjoitettu uusia tekstejä kirpputorimuistoista eri vuosikymmeniltä niin Porista, Tampereelta, Turusta kuin Kemistäkin. Kirja on ennen kaikkea matka suomalaisiin kaupunkeihin.

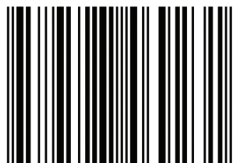
Muistojen kirpputorit jatkaa kahden Muistojen divarit -kirjan aloittamaa sarjaa, joka kuvaa mennyttä Suomea ja tutkailee tavaroiden synnyttämiä muistoja.

Kannen kuva on otettu vilppulalaisella lähetystorilla kesällä 2022.

**KUSTANTAMO
HELMIVYÖ**

Kannen kuva: Juri Nummelin | Layout: JT Lindroos

ISBN 978-952-7469-23-1

9 789527 469231